č. 8, ročník III.
august 2006

Cena 10,-Sk

INFO РУСИН

ІНФОРМАЧНЫЙ МІСЯЧНИК РУСИНІВ СЛОВЕНЬСКА
INFORMAČNÝ MESAČNÍK RUSÍNOV SLOVENSKA

Стріча габурскых родаків при культурі і шпорті

Габура є єдно з мала русиньскых сел, котре активно жыє культурным і шпортовым жывотом. Главным ініціатором того є Містна орґанізація Русиньской оброды на Словеньску, на челі котрой є шыковна орґанізаторка, сценарістка, режісерка і модераторка в єдній особі Емілія Ґубова, котрій помагать муж Осиф, але і сын Любо і іншы членове орґанізації і колективу Габурчанка. При орґанізованю акцій не стоїть боком Сельскый уряд на челі з його старостом Николайом Ющіком і іншы орґанізації і приватны фірмы, котрым шефують Габурчане. Можуть ся похвалити красныма акціями з области культуры(Габура співать і шпортує, стріча родаків, віфлеємскы дні, дні русиньскых традіцій ...), як і многыма выступлінями колективу Габурчанка дома і за границями.

Того року ся одбыла уж друга стріча габурскых родаків, котрых на Сельскім уряді в Габурі 8. юла 2006, на роднім ґрунті привитав староста села М. Ющік. Слова до душы, подякы і гордости за шыріня доброго хыру о своїм селі, витаня довго невидженых родаків, споминаня на давны часы, на Габуру, на родину і традіції мали свій простор нелем на стрічі родаків але і на цілій двадньовій культурно–сполоченьскій і шпортовій акції, яка ся одбывала під назвом Габура співать і шпортує.

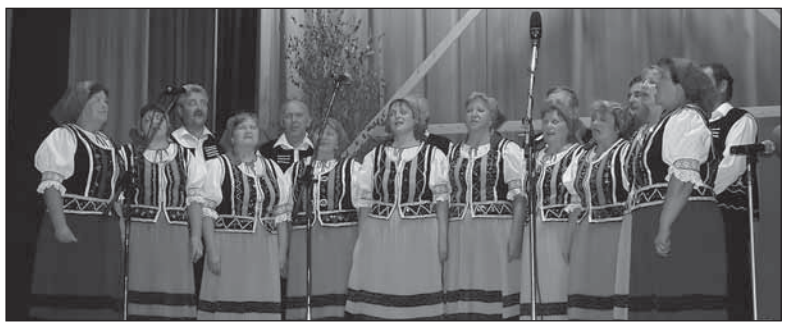

▲ *Фолклорный колектів Габурчанка удавав тон цілому святі – зачінав і кінчів 2. стрічу родаків.*

При пообідній стрічі были приняты за честных жытелів Габуры бывшый міністер жывотного простредя СР Ласло Міклош і бывшый федералный міністер внутра Петер Чермак за шыріня доброго мена села. Честне жытельство є одзеркаліньом і добрых приятельскых одношінь як і подякованьом за довгорічну поміч селу. Ку тому ся вызнали обоє чесны жытелі словами подякы. Так Габура мать уж штирьох честных жытелів. Попередніма двома суть чеськоловеньскый президент ґенерал Людвік Свобода, котрый 4 раз навщівив Габуру і розвідчік Сурсков, майор, велитель проскумного одділу Червеной армады. Він быв першым вояком, котрый вступив на теріторію ослободженого Чеськословеньска кінцьом 1944 р. Стрічу повну емоцій вычеряв богатый культурный проґрам. Концерт А чія то хыжа з музикантами Андрія Кандрача, співачками М. Мачошковов, А. Сервіцьков, М. Чокиновов, Н. І М. Петрашовскыма, быв заповненов габурськов салов часто спровадженый силныма аплавзами, многы люде співали вєдно з выступаючіма, што свідчіть о тім, же тоты русиньскы співанкы уж знають. На проґрам ся добрі пригото- ► с. 2

▲ *На габурскім святі собі дуо заспівали А. Сервіцка з М. Лацовов-Гупцей.*

▲ *Погляд на габурскых родаків слідуючі культурный проґрам.*

Найбогатша русиньска фестівалова жатва

Тото літо нам сонце нелем порядні пече на головы, але жычіть вшыткым фестівалам, котры ся одбывають під голым небом. По фестівалі русиньскых традіцій в Цернині Свидницького окресу не было вікенду, жебы ся десь не фестіваловало. Просто то є найновшый русиньскый тренд, же жадне векше село не хоче заостати за тым сусіднім. Так ся указує, же село, котре не робить в літі жадну культурну акцію є як кебы меншецінне, нежыве. А так давай, ідеме на фестівал. І такы погляды мають дакотры люде, котры собі думають, же Русинам ся так добрі жыє, же лем од радости співають, грають і фіґлюють. Але правда є така, же в русиньскім фолклорі є наша найвекша міць, наша выгода, наше найвекше духовне богатство. Де маме співати? Заперти ся каждый дома в своїй хыжі і там собі співати і танцьовати? Хоць і то бы не быв планый умысел. Але не виділо бы нас тілько людей, не знав бы о нас розглас, телевізія, світ... А як бы нас не чули і не виділи другы, як бы ся о нас дашто дознали, як бы передавали наше богатсво далшым поколіням. Такых вопросів мож поставити до стовкы. Але нашто? Добрый час, файный проґрам, сімпатічны модераторы, были заруков успіху традічных русиньскых фестівалів, на котрых была велика сила людей і прекрасна атмосфера. О тім будеме писати в септембровім выданю новинок з фестівалів з Миковой, Біловежы, Кленовой, Пчолиного, Тополі але і з такых, котры ся іші лем одбудуть. Вірте, же мате ся на што тішыти, бо мы іщі теперь з носталґійов споминаме на то, як мы Русины незабываме на фолклор,традіції і тото своє материньске.

-р-

ФЕДОР ВІЦО / ІЛЬКО СОВА З БАЮСОВА

Už celé štyri roky sa máme možnosť pozerať do Ruského domu cez kľúčovú dierku. A nemôžeme sa dosť vynačudovať, čo sa to tam robí.

► с. 1 вила ФҐ Лелія з Гуменного і домашня Габурчанка, котра зачінала і кінчіла богатый проґрам. Гуморным словом розсміяла людей народна росповідачка Араня з Яровниць. В концерті выступила і ФҐ Кычара з Гостовиць, ФК Вігорлат зо Снины. Скоро тригодиновый концерт ся в салі одбывав за порядной горячкы, але люде ся так вжыли до інтересных выступів, же ани тото їм не было на заваді. Вытримали до кінця, бо добрі знали, же собі вєдно з домашньов Габурчанков заспівають габурьску гімну, котров уж традічно кінчіть кажда акція в селі. Заслугу на выдаренім проґрамі мать Е. Ґубова,

▲ *Перед КД в Габурі звучали з ЦД награвок на ціле село русиньскы співанкы, о што ся постарала родина Волчковых.*

председкыня МО РОС в Габурі, котра єй режіровала і модеровала красныма поетічныма словами і дяковала вшыткым притомным – Еві Арвайовій, шефці одбору культуры Пряшівского самосправного края, Владімірові Противнякови, председові РОС, выступаючім і публіці за красну атмосферу.

Суботній вечір ся у святочні наладженій Габурі завершыв танечнов забавов. Другый день свята ся зачав святочнов літурґійов а по ній мали соло шпортовці, конкретні фотбаловый турнай 4. Меморіалу Владіміра Онуфряка, родака з Габуры, котрый грав 1. ліґу за Татран Пряшів. На меморіалі взяли участь 4 мужства – ФЦ Хемлон з Гуменного, выбір В. Онуфряка, Команча з Польска і домашня Габура. У вступнім запасі турная выграла Габура над Команчов 5:1, в другім бывшы грачі Гуменного (ФЦ Хемлон) програли з выбером В. Онуфряка 4:1. В запасі о третє місце ФЦ Хемлон програв з Команчов 3:1 . Фінале: Выбір В. Онуфряка – Габура 2:0. Конечный выслідок фотбалового турная быв такый: 1. Выбер В. Онуфряка, 2. Габура, 3. Команча а 4. ФЦ Хемлон.

Выдарены два дні при культурі, молитві і шпорті заслужені і з покойом на души завершыли Габурчане зо вшыткыма притомныма коло святочной вечері і в сердечній дебаті о свіжых незабытных зажытках.

А. Кузмякова

Придьте на 2. річник Дні рисиньскых традіцій до Камюнкы

19. авґуста ся в Камюнці одбуде 2. річник Дні русиньскых традіцій, котры бы мали быти продовжіньом успішного першого річника. Зато, же тота акція камюньского свята была барз добрі выдарена і позітівні оцінена участниками, выступаючіма і орґанізаторами, веде і мотівує нас тота похвала до далшой роботы на полі русиньской культуры. Так орґанізаторы ся зо вшыткых сил снажать, жебы тот дтугый річник быв холем на такій добрій уровни, як тот першый.

На тогорічных русиньскых днях бы мали выступити знамы співачкы, співаци, колективы і ґрупы нелем зо Словеньска, але і споза границі.

Очекуєме выступы з такым проґрамом:

Солісткы русиньскых співанок - **Анна Порачова, Моніка Кандрачова**. Дуо спів – **Янка Ґайдошова і Наталка Ґенчанска з ФК Зобор у Нітрі**, котры, хоць суть Словачкы, люблять русиньскый фолклор. Домашнє дуо **Івана Сивулькова а Мартін Караш**. Участь приобіцяло і родинне дуо **Наталка а Николай Петрашовскы** з Гуменного. Не буде хыбовати **музика братів Замішковців** з Колачкова, оріґіналный фолклор в поданю ФК Кычера з Якубян. Маме приобіцяный выступ ФК Шумячан зо Шумяца і колектів Дімзенс з Лотишска. Но а як бы то было, кебы не выступив знамый домашній Барвінок, котрый вас вшыткых щіро позывать на тото камюньске свято.

В плані є і церьковнославяньска літурґія у церькви святого Петра і Павла в Камюнці. На святі хочеме перед культурным домом в Камюнці представити і богаты камюньскы народны ремесла. А вечір, як є уж заужывана традіція, буде забава під голым небом. Попри тій акції ся одбуде і **Окресный конкурз - Співы мого роду з поступом на цілословеньскый конкурз, котрый буде в септембрі т. р. в Гуменнім.**

Красна ідея і вельо енерґії в руках молодых орґанізаторів той акції суть заруков доброго выслідку. Вшыткых вас сердечні позываме до Камюнкы на другы Дні русиньскых традіцій.

–мк–

Русиньске свято під Любовняньскым градом

Окресна орґанізація Русиньской оброды на Словеньску в Старій Любовні на челі з його председом Штефаном Зимом мать в орґанізованю культурных акцій добры скушености і за собов красны успіхы і богату участь на каждій акції. До того часу ся одбывали культурно–сполоченьскы акції в культурнім домі, перед Салашом у Франка а минулого року зачала найкрасша традіція, кедь ся фестівал любовняньскых Русинів одбыв в сканзені під Любовняньскым градом. На зеленім травнатім бережку є в часі фестівалу выздоблена деревяна сцена про выступаючіх, з єй правого боку ся находить стародавна деревяна церьков з русиньского села Матысова, в котрій ся перед фестівалом одбывать святочна літурґія а в єй близькій околиці повно деревяных хыжок, стародавны млины, ковальскы бужні, стодолы а в них стародавне польногосподарьске выбавлініа, векшынов ручні зготовлене, хыжы в часі свадьбы, народжіня дітины і в часі смерти... Єдным словом атмосфера красного стародавного села є як створена на одбываня фолклорного фестівалу, презентацію русиньскых традіцій. Так то было і т. р. на Свято Кіріла і Мефодія під любовняньскым градом, т.є. 5.7.2006.Добрі передуманый сценар проґраму притяг під Любовняньскый град много вызнамних людей, меджі котрыма

▲ *У такій красній сценерії сканзену під Любовняньскым градом ся одбывало друге русиньске свято.*

не хыбовав ани предсада РОС Владімір Противняк. Любовняньске свято ся зачало святов літурґійов в ґрекокатолицькім храмі а потім зачав скоро пять годиновый проґрам. Представили ся у нім співаці, співачкы і колективы нелем з любовяньского окресу (хоць тых было найбогатше заступліня зо скоро вшыткых русиньскых сел старолюбовняньского окресу), але і з іншых реґіонів Словеньска. Красна природа, теплый сонячный день, інтересный і розмаітый культурный проґрам, богата участь – што веце і ліпше можуть чекати орґанізаторы русиньского свята під Любовняньскым градом. – Шкода, же такы фестівалы не суть в нашім окресі частіше, повів М. Корманик по акції....

–р–

▲ *Порядні ростряс деревяну сцену темпераментный танець ФК Любовян.*

▲ *Якубяньскый колектів Кычера указав на святі найновшый фолклор своїх традіцій.*

Русиньскы співы на Академіцкій Нітрі

В днях 3.-9. юла т.р. ся у Нітрі одбыв меджінародный фестівал высокошкольскых фолклорных колективів під назвов **Академіцка Нітра 2006.** На тій вызнамній акції молодых людей ся представило 18 фолклорных колективів з Польска, Серьбска, Чорной горы, Чеськой републікы і зо Словеньска. У тій великій конкуренції ся нестратив ани наш русиньскый фолклор, і кедь при жадній університі іщі русиньскый высокошкольскый колектів не є, но і так Русины были заступлены в многых з колективів, як наприклад пряшівскый колектівТориса, котрый репрезентує Пряшівску університу Технік, котрый робить при Техницкій університі в Братіславі, ці нітряньскы колективы Зобор і Понітрян. А вера было чути і нашу красну співанку.

При сполочных посиджінях ці забавах, де звучали співы з многых реґіонів, наша русиньска співанка споїла молодых Русинів зо вшыткых спомянутых колективів. А тоты ся вера не ганьбили за своє материньске і представили остатнім участникам акції наше богатство, главні в подобі народных співанок. Голосы Маріяны Железной з Хмельовой, Ленкы і Каткы Маґуровых з Гуменного, єдной зо сестер Гаркотовых зо Снины, Мартіна Караша з Камюнкы, але і дальшых было порядні чути. А много Словаків, Поляків і іншых, котры нашы співанкы зачули ся придали ку нам . Співанкы ся людям міцно любили а тоты, котры їх чули першый раз, так бісідували, же патрять меджі найкрайшы на світі. Нам аж сердечко підскочіло по такых емотівных словах. Можеме быти горды Русины на свою культуру, звыкы, традиції але і на своїх молодых носителів русиньского языка. Бо праві в них маме велику надію, же Русины як народ ниґда не загыне.

▲ *Ґрупа молодых людей, котры репрезентовали русиньску співанку на Академіцкій Нітрі 2006.*

Мартін Караш, Камюнка

REPEŤÁCKE HVIEZDY V MEDZILABORCIACH

Ako sme Vás v júlovom vydaní Info Rusína informovali, že na 44. festivalu kultúry a športu v Medzilaborciach bolo veľmi veselo a celým Laborcom sa ozýval spev, hudba a zábava, tak v tomto duchu pokračujeme aj dnes. Okrem pozorovania vývoja Rusínskeho folklóru a zlepšenia úrovne mladých začínajúcich Rusínskych folklórnych skupín, ktoré na festivale vystúpili (viz. Info Rusín 7/2006), sme mohli vidieť aj excelentné výkony ,,star" z Repete, ktoré boli vyvrcholením sobotňajšieho programu festivalu. Pri tejto príležitosti sme sa troch najlepších Repaťákov opýtali:

1. Ako sa Vám u nás na východnom Slovensku páči, konkrétne vo festivalových Medzilaborce?
2. Poznáte alebo počuli ste o Rusínoch, ak áno aký vzťah máte k ním?
3. Čo by ste chceli odkázať čitateľom Info Rusína?

Michal Dočolomanský:

1. *Východné Slovensko mám veľmi rád. Obdivujem temperament a prostorekosť Vás východniarov. Veď obrazne povedané, vy vládnete celému Slovensku (úsmev). Mestečko Medzilaborce je úchvatné a priznám sa, že neočakával som takú skvelú atmosféru a organizáciu festivalu.*
2. *Samozrejme, že Rusínov poznám a už dlhšiu dobu sledujem ich vývoj, kultúru a čo ma najviac prekvapilo, že mate svoj kodifikovaný spisovný jazyk. Prvé moje stretnutie s Rusínmi bolo pred 20.timi rokmi, keď ma kolegyňa zo Slovenského národného divadla učila maľovať Vaše rusínske kraslice. Dodnes si to pamätám a pred Veľkou nocou to aj praktikujem.*
3. *Viem, že to Rusíni nemajú ľahké, preto Vám držím palce a verím v integráciu rusínskej národností.*

Eva Mazíková:

1. *Zbožňujem Východné Slovensko a východniarov aj preto, že ste taký šialení ako ja. V Medzilaborciach som po prvýkrát, ale určite nie naposledy.*
2. *Rusínov som do dnešného dňa nepoznala, ale zrazu mám medzi nimi veľa priateľov. A naviac Rusíni sú skvelé publikum.*
3. *Pozdravujem všetkých čitateľov Info Rusína. Prajem všetko dobre a NIKDY sa nemeňte! Máte dobre srdiečka a zmysel pre empatiu, o tom som sa presvedčila na dnešnom vystúpení.*

Peter Stašák:

1. *Samozrejme, že sa na Východnom Slovensku cítim dobre, najlepšie! Veď je to môj rodný kraj a vždy sa tuna rád a s láskou vraciam.*
2. *Ako by som nemohol poznať Rusínov? Veď ja sám mám rusínskych predkov a narodil som sa v rusínskej obci Malý Lipník (okres Stará Ľubovňa). Až do svojich 18-tich rokov som tam býval. Mám krásne spomienky, len mi príde niekedy ľúto, že vtedy za doby komunizmu bolo zakázané sa hlásiť k rusínskej národnosti. Moji rodičia sa po čase odsťahovali do Košíc, ale viem, že stále sa hrdo hlásili k rusínskej národností. Keď ma organizátori Vášho festivalu oslovili, aby som spieval v rusínskom mestečku Medzilaborce, tak mi verte, že som odložil všetky dôležité vystúpenia, len preto, aby som si mohol zaspievať v tom nádhernom rusínskom kraji, medzi svojimi ľuďmi.*
3. *Všetkým čitateľom Info Rusína, ale aj všetkým Rusínom želám veľa lásky a pokoja na duši. Nezabúdajte na to odkiaľ ste a aké pesničky Vám pri kolíske spievali Vaše mamky. Organizátorom a spoluorganizátorom ďakujem zato, že som mohol vystupovať na tak významnom festivale pre mňa, ako je ten dnešný.*

Čo dodať na záver? Myslím, že už všetko za nás povedali Repeťaci! Snáď len to, že už teraz sa tešíme na ten ďalší, 45. festival.

Sylvia Lysinová

Мачанка і писанкы суть споїньом з родиском старых родичів

Джеймс Варгола, сыновец славного Е. Варгола, представив в Меджілабірцях свою книжку під назвов **На навщіві у славного стрыка**. Похрестили єй не так давно в Музею Модерного уменя Е. Варгола в Меджілабірцях штіловов конзервов, в котрій была глина з Миковой, родного села Варголовых родичів. Хртестныма отцями были дві вызнамны особы – **Р. М. Віл**, вельвысланець США на Словеньску і **М. Калиняк**, пріматор Меджілаборець. Не нагодно. Америцьке вельвысланецтво сполупрацовало при выданю книжкы на Словеньску з выдавательством Ікар.

Книжка Джеймса Варголы, котрый є пятым зо семох дітей найстаршого з тройці братів Павла, несе підтітул Фантастіцькы пригоды у Енді Варголы. Джеймс, котрый робить як ілустратор про дакілько выдавательств в США, книжку сам нелем написав, але і ілустровав. Він у ній споминать на необычайны навщівы у свого стрыка в Нюйрку, главні на то, як ся з обычайных предметів ставали умелецькы діла. На Ендійовы парохні, на 25 мачок, котры ся вшыткы кликали Сам. Книжка вышла найперше в 2003 р. в США під назвов Стрыко Андрій (Uncle Andys). Была переложена до двох языків і уважує ся о єй перекладі до русиньского языка.

„То бы было красне" зареаґовав Джеймс Варгола. Як на святочнім акті в Меджілабірцях повів, в книжці презентує много ідей. „Єднов з них є, же Енді мав родину. Не быв лем ексцентрічным умелцьом. З родинов быв силно споєный. Жыв свій сон. Походив з худобной родины і став ся єдным з найважнішых умелців 20. ст. Споминана книжка поможе наповнити ідею, же каждый, хто порядні робить, може свій сон зреалізовати" – повів. О славнім стрыкові доднесь утримує много шумных пригод. „В першім ряді го памятам як ілустратора книжок. Зато і я ся став ілустратором. Як діти, сьме слідовали наростаня його популярности, бо то было про нас штось цінне, необычайне. Раз стрыко робив на єднім великім образі і поволив мі мальовати коло нього. Быв єм з того нервозный і нагодов мі капло зо щетця на його образ," споминать Джеймс на пригоды з дітинства. Енді ся часто з братовыма дітми грав і рад їх обдаровавав. „Куповав нам вшелиякы складачкы, водив нас зо собов до обходів" – споминать Джеймс. Джеймс Варгола быв уж трираз на Словеньску. Ку родиску своїх старых родичів мать шпеціфічне одношіня. „Зо Словеньском ня споюють грибы. Моя мама нам варила мачанку і іншы їдла, котры сьме дома їли і котры походять з того краю. Каждый рік на Великдень малюєме яєчка подля старых традіцій. І Енді тото робив, кедь быв молодый", заспоминав собі Джеймс. Як повів Мартін Цубяк, робітници з музея зачали над книжков робити уж при єй америцькім выданю. Выпрацьовали на ній едукачный проґрам. Ілустрація є неодділна часть приповідкы і вжывали єй в проґрамах з дітми.

▲ *Кумами при хрещіню книжкы На навщіві у славного стрыка од Джеймса Варгола (на фото в середині) быв Р. М. Віл, вельвысланець США на Словеньску (першый зліва) і пріматор Меджілаборець Мірко Калиняк.*

–яо– –пн–

RÁDIO PATRIA
SLOVENSKÝ ROZHLAS

Русиньскый проґрам 15.8.2006-15.9.2006

16.8.2006 середа
17,00-17,30 Радіоновины
17,30-18,00 З жывота святых, репр. 5. части

18.8., 22.8., 24.8.2006 пятниця, вівторок, четверь
17,00-18,00 Радіоновины

23.8.2006 середа
19,20-19,50 Русиньскый маґазин (Словеньско)

26.8.2006 субота
9,00-11,00 Радіо молодых
11,00-12,00 Музичны поздравы

27.8.2006 неділя
6,00-6,45 З радіоархіву
6,45-7,15 Гітпарада русин. співанок
7,15-7,45 Подобы жывота
7,45-9,00 Радіомаґазин
11,00-11,30 Літ. релація, Я. Сисак: Русиньскы балады
11,30-13,45 Музичны поздравы
13,45-14,30 Бісіда кумів, Меджілабірці 2. часть

28.8.2006 понедільок
17,00-18,00 Радіоновины

30.8.2006 середа
17,00-17,30 Радіоновины
17,30-18,00 Гітпарада русин. співанок, репр.

1.9.2006 пятниця
17,00-18,00 святочна релація

5.9., 7.9.2006 вівторок, четверь
17,00-18,00 Радіоновины

9.9.2006 субота
9,00-11,00 Радіо молодых
11,00-12,00 Музична поздравы

10.9.2006 неділя
6,00-6,30 З радіофонотекы
6,30-7,45 Літурґія КҐЦ
7,45-9,00 Радіомаґазин
11,00-11,30 Літ. релація
11,30-13,45 Музичны поздравы
13,45-14,30 Село грать, співать і думу думать

11.9.2006 понедільок
17,00-18,00 Радіоновины

13.9.2006 середа
17,00-17,30 Радіоновины
17,30-18,00 З жывота святых, 6. часть

15.9.2006 пятниця
17,00-18,00 святочна релація

Телефоны:
► ***русиньска редакція, Кошыці:***
055 7287426, факс: 055 6226139, продукція: 055 6822945
► ***Пряшів:***
051 7483870, факс: 051 7483872

Вышло нове чісло ґрекокатолицкого часопису Артос

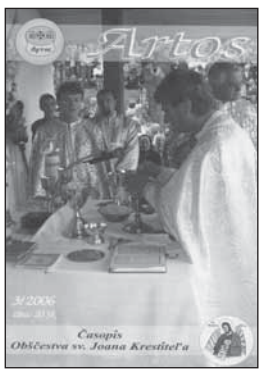

Нове чісло кварталного часопису Общества св. Йоана Хрестителя узріло світло світа.

З його обсягу вам понукаме: - Вступне слово пароха у Гостовіцях о. Радослава Ваця, котрый мать на памяти і стародавну пословіцю ,,Без Господа Бога ани до порога."

- Інтервю о русиньскых перекладах з о.Ф. Крайняком і паном Й. Кудзейом під красным назвом: Хто своє не любить а за чуджім прягне, тот своє зохабить чудже ниґда не досягне. Доконалый Християн? Інтересна приповідка о молодім штудентови Михалови.

Од МвДр. Марії Тімковічовой ся можете дознати: Яку мать міць демон нечістоты. Богату літературну статю понукать чітателям і Осиф Кудзей під назвом Одміна.

Знате? Інтересны факты о єпіскопах написав о. Іван Барна. На тій самій сторонці ся можете дознати як в утробі жены, котра є в тяжі говорять меджі собов два хлопчікы-двойнята. Єден з них є віруючій, другый невіруючій. Суть то діяметралні одлишны погляды дітины о жывоті перед жывотом.

Правдива манжелска любов? Одповідь і на тот вапрос давать русиньскый ґрекокатолицькый часопис Артос. Меджі дальшыма інтереснымa статями суть:

Найвекшый злодій нашых часів, Хрістовы апостолы, Успішний піст Спасівка,

Активіты Общества св. Йоана Хрестителя. Дай Господи, добру ніч – під тым назвом суть русиньскы народны пословіці о спаню з котрых выбераме: Чіста постіль чекать чісте тіло і чісту душу. Переспати жывот є гріхом. Чіста душа і сумлінякрасный сон і пробудженя, а сумліня осквернене тобі спаня одожене. Господу подякуй зрана, же тя пробудив зо спаня. Є там і поздравне писмо владыкы Йоана Лявінця з Праґы. В завершалній части часопису суть надрукованы статі під назвами: Кутик теолоґа, Опросы з таборовой склянкы, Дорога хрістиянского жывота, Коло скавтьского огника і Календаріюм на місяцы юл, авґуст і септембер.

Віриме, же 3. выданя кварталного часопису Артос наповнить душы і сердця нелем вірючіх ґрекокатоликів.

–Р–

ТАД на ПОГОДА фестівалі в Тренчіні

На знамім Погода фестівалі в Тренчіні, о котрый мать найвекшый інтерес молода ґенерація, бо домінантный репертоар творять модерны популярны ґрупы од нас і споза границі, ся 14. юла того року представив і наш Театер Александра Духновіча з Пряшова з гров Ла музика в режії Карола Горака.

–р–

▲ *Оцініня про русиньский тім СТВ.*

В просторах Кошыцького штудія Словеньской телевізії ся в четверь 13. юла одбыла стріча творителів народностных маґазінів на позваня Пгдр. Любіці Кольовой, ведучой редакції народностного высыланя СТВ (на фотці в нижнім ряді в право). В сполупраці з реґіоналнов орґанізаційов Словеньского сіндікату новинарів в Кошыцях і літературным фондом быв при тій нагоді оціненый авторьскый колектів СТВ, котрый за народностный **Мікс маґазін** здобыв 2. місце в 11. річнику авторьского змаганя новинарів выходословеньского реґіону за рік 2005, в катеґорії Д1 - верейноправна телевізія. Єднов з оціненых была і ведуча русиньского маґазіну СТВ Ярослава Саболова-Сисакова, котра до оціненого маґазіну вытворила успішну репортаж під назвов: Японці і Русины в музіці. На фотці у вышнім ряді друга зліва оцінена за Русинів Ярослава Саболова-Сисакова вєдно з членков русиньского тіму Валерійов Фірєшовов (вышній ряд, третя зліва). Долов перша зліва сидить діректорка Кошыцького штудія СТВ Др.Татіяна Коштянова.

Текст і фото Петро Крайняк мол

Верне ся ікона з музею на своє місце?

Грекокатолицьке єпіскопство в Пряшові дало музей на суд в 1994 р. Выданя ікоиы ся домагало подля закона о рештітуції церьковного маєтку. Окресный суд у Свиднику по пятьох роках найперше жалобу одопер, потім, як му прыпад вернув одволаючій суд, в 2002 р. єй дав згоду. По двох роках тот розсудок потвердив і крайскый суд.

Скоро десять років рішыли суды проблем, одкы быв образ перевезеный до музею. Подля церькви з істотов походить з деревяного храму св. Михала Архангела в Тополі і одкликує ся на свідчіня памятників і історічны документы. Хоць правник єпіскопства Ф. Павловскый не знав пресні повісти, коли одты ся ікона стратила, назначів, же єй однесли робітници музея в часі, кедь го штат закладав. Музей україньско–русиньской культуры тоту верзію не приїмать. Його заступця Ф. Комка на їднанях твердив, же ікону скрывав у себе даякый Бобаніч, котрый єй даровав робітникови музея. „Была барз пошкоджена, зато єй потім в музею рештаврували. В такім ставі ся мусила находити мімо церькви, ” говорив. Подля нього образ не могли вынести з малой церькви, бо бы ся через двері ани вікно не змістив. Мірять 234 раз 207 центіметрів. Подля окресного і крайского суду доказы о тім, же ікона походить з церькви, єствують. Єдным з них є свідчіня бывшого робітника музея Михала Шмайды. Він выповідав, же образ быв скрученый до звітка, што значіть, же го мож было з церькви вынести. Суд ся одкликав і на книжку Деревяны храмы выходного обряду на Словеньску, в котрій ся споминать, же даколи в Тополі тота сакрална памятка была. Переглядаючі церьков ся тыж зістило, же на єй лівім боці суть доднесь сліды по клинцях. Судця Л. Прокопіч з того усудив, же там ікона вісила. Подля нього є тыж важне, же од 1950 до 1968 р. ґрекокатолицьке єпіскопство як орґанізація не екзістовала, бо комуністічный режім на тот час ґрекокатолицьку церьков зрушыв. „Коло 1963 р. не могла церьков образ продати, даровати ани вырядити з інвентару. Зато го музей не міг надобыти леґалным способом,” высвітлив причіну Прокопіч. Наперек правоплатному розсудку музей ікону доднесь не вернув, зато єпіскопство влони дало пропозіцію на екзекуцію.Но Окресный суд у Свиднику узнав претензії музею і екзекуцію не поволив. О навернутю іконы до Тополі мусить дефінітівні вырішыти крайскый суд. Тот мать похыбности, ці образ в музею є досправды іконов, котрой ся судом домагать церьков. „Іде о проблем ідентіфікації предмету екзекуції,” повідать говорця пряшівского крайского суду П. Страка. Доказы о тім мусить предложыти церьков а за рік так не зробила. Говорця пряшівского ґрекокатолицького єпіскопства Л. Петрик не хотів повісти, ці даякы мають. Думать собі, же бы то могло ослабити їх позіцію на суді.

Тяжко повісти, коли ся тот спор скінчіть.

Ікону з Тополі хотіли і Андрашійовці

▲ *Погляд на іконостас в тополяньскій церькви.*

Ікона Послідній суд была найціннішов памятков деревяной церькви св. Михала Архангела з половины 17. ст. Одборны публікації твердять, же ю намальовав незнамый автор на леновім полотні, не на дереві прямо на місці в Тополі, в часі будованя церькви. Карпатознатель М. Бураль при выпрацьованю історії місгной ґрекокатолицькой парохії натрафив в Тополі на інтересну пригоду, котра є споєна з іконов. Записав росповіданя старшых жытелів, котры од своїх предків знали, же цінный образ хотів здобыти і ґрофскый род Андрашійовців. Они мали в Тополі великы поля, літню курію а были і фундаторами доднесь стоячой церькви выходного обряду. Люде бісідовали, же ікону од села хотіла в 19. ст. купити і ґрофка Кіралійка. Бураль назначує, же ішло о Франтішку Андрашійову – жену Юліюса ІУ. Андрашія або о Франтішку Андрашійову, жену Діоніза Андрашія. Великый образ (234x207 цм) ся не дав выбрати через двері. Ґрофка обіцяла людям, же як **розоберуть** деревяну церьков а ікону єй продають, та їм поставить нову муровану церьков. По довжезных догадованях люде не хотіли образ продати. Такым ґестом властні захранили деревяну церьков, котра є днесь найстаршов в сниньскім окресі,” говорить Бураль. Його інформації потверджують, же ікону з церькви вынесли по 1960 р. так, же єй розрізали на дві половины а потім ю зошыли. Музей у Свиднику на єй місце дав зробити небарз выдареный модерный образ клячаючого Ісуса. „І про тоту необычайну пригоду собі споминана ікона заслужыть, жебы ся вернула на своє місце там, де взникла,” додавать Бураль.

Корзар

Otvorená Gréckokatolícka diecézna charita v Sabinove

Dňa 20.7.2006 po dlhom zháňaní materiálnych prostriedkov a sponzorských ,,milodarov“ sa s pevnou vôľou a Božou pomocou podarilo konečne otvoriť Gréckokatolícku diecéznu charitu(ďalej GK DCH) v Sabinove pod výstižným názvom **DOM CHARITAS**. Tú má pod záštitou Gréckokatolícka cirkev-sociálne centrum v Prešove. Hlavným nositeľom tejto už splnenej myšlienky je prešovský Gréckokatolícky eparcha J. E. Mons. Ján Babjak, S. J.
Základné informácie o GK DCH:
Ako nám povedal koordinátor projektu Mgr. Peter Valiček, základnou métou je resocializačný systém, ktorý sa skladá zo štyroch stupňovitých a navzájom spolupracujúcich zariadení. Ich cieľom je postupná resocializácia drogovo a alkoholovo závislých občanov.

▲ *Dom Charitas v Sabinove.*

1.stupeň - SOCIÁLNE CENTRUM - je to zariadenie ambulantnej starostlivosti, ktoré plní úlohu sprostredkovania a prvého kontaktu klienta so zariadením.
2.stupeň - NOCĽAHÁREŇ ARCHA - zariadenie útulku na prenocovanie a denný pobyt klienta, no zároveň uskutočňuje prípravu v zariadení s vyššími nárokmi na kvalitu osobného a spoločenského života.
3.stupeň - DOM CHARITAS - zariadenie s celodenným ubytovaním a pracovnou terapiou.
4.stupeň-DOMOV NÁDEJE - zariadenie chráneného bývania s celodenným bývaním v osobitných bunkách s dohľadom a pomocou odborníkov, lekárov a gréckokatolíckych kňazov. V tomto stupni sa resocializačný proces klienta završuje.
Veríme, že toto zariadenie naplní účel a podstatu myšlienky s vedomím, že v prípadných nezdaroch nás smrteľníkov sa budeme mať vždy na koho obrátiť.

Sylvia Lysinová

Одпуст в родиску благословеного П. П. Ґойдіча

Через вікенд в половині юла т. р. ся у роднім селі благословеного П. П. Ґойдіча – в Руськых Пеклянах (окрес Сабінов) одбывало уж традічне одпустове свято. Архієрейску святу літурґію служыв пряшівскый єпарха, владыка Ян Бабяк. Вєдно з ним службу одправляли владыка Евґен Кочіш, пражскый ґрекокатолицькый помічный єпіскоп, протосінкел Кошыцького апостолского екзархату Владімір Томко, протосінкел Пряшівской єпархії Марцел Мойжеш і далшы священикы. Цітовали ся на літурґії цінны слова бл. П. П. Ґойдіча, котрый быв фалошні обвиненый у выконштруованім політічнім процесі і одсудженый до кінця свого жывота. Умер вірный своїй церькви і народу в Леополдові 17. юла 1960 р. При його беатіфікації 4. новембра 2001 р становив папа римскый Ян Павел II. сімнадцятый юл (народив ся 17. юла 1888) за його свято.

–К–

▲ *Ґрекокатолицькы віруючі на пути до Руськых Пеклян, родного села благославеного П. П. Ґойдіча.*

Шарішске Ястрабє

16-ого юла т.р.ся в Шарішскім Ястрабю (окрес Стара Любовня) одбыло велике свято з нагоды 600-ой рірниці од взнику села. Цілым селом ся озывав красный спів, містный розглас скликовав вшыткых жытелів прити на ославы до нового зреконштруаного культурного дому. На улиці мож было поїсти пахнячой ковбасы, запити пивом… Зелену луку під горов Зебро (де є хранена область) заповніли вшелиякы шатры. Но преважні лука была выужыта про забаву дітей, крутили ся там колоточі і провадили вшелиякы інтересны гры. В культурным домі ся одбывав богатый проґрам, де бывшы домашні Русины жыючі теперь в Серьбску ся представили гуморныма сценками (видите їх на фотці), діті з основной школы співали русиньскы співанкы і шумні танцьовали. Было то о то радостніше, же хоць суть вакації, діточкы і так пришли в допроводі свойой діректорки передати сімпатії свойому родному селу. Поздравити жытелів села пришла і русиньска популярна ґрупа Роланд з Чірча але і не менше знамый Дрішляк з Вранова над Топльов. Юбілейна ослава в селі ся барз выдарила. При тій нагоді єм бісідовала і зо старостом села Пеадр. Любом Рештетером, котрый быв барз охотный і розповів мі о селі веце, як і показав сельску кроніку, де ся находять інтересны факта.

▲ *Погляд на Шарішске Ястрабє і його церьков.*

З історії села

Першый документ о Русинах в кроніці сельского уряду походить зо 16-ого ст., де суть під назвом RUTHENI спомянуты як пригранична страж у селі в Угорьскых службах. В 1711 р., по выгнаню Турків з Угорьска, приходить з боку Угорьской шляхты ку одвітным акціям, по котрых много жытелів села опущать свою домовину і глядать жывот в уроднішых і богатшых краях Угорьска. Документ з 1750 р. гварить о тім, же много Русинів зо села одходить до Войводины (бывша Югославія), де закладють свої новы домовы. Меджівойновы рокы суть про жытелів села приязнішы в области народностного а культурного жывота. Аж до зачатку 2. світовой войны ся у селі учіло по русиньскы. 2. світова война є споєна з ростучіма проукраїньскыма тенденціями а шырящой ся православізаційов. В 1944 р. в часі Словеньского штату, на челі котрого быв священик Йозеф Тісо, сильніють акції проти русиньскому жытельству у селі. Тот рік значіть про село дефінітівный конець русиньского школства і русиньскых інштітуцій.В 1930 році собі русиньску народность записало 130 жытелів села. О 61 років пізніше т.є. в 1991 р. собі русиньску народность записало аж о 100 людей менше, тзн. лем 30 жытелів села.

Ту про мене наставать важный вапрос, де ся поділо тых 100 людей? Померли? Одышли до другого села? Не были при списованю людей дома? **Ани єдно, ани друге, ани третє! Одповів мі староста села. Єдным словом ся асіміловали.** Не мали інтерес ся приголосити ку нам Руснакам. Быв бы то про них крок назад. Хоць штатістікы зо списованя людей з року 2001 не суть знамы сельскому уряду (но мы зо штатістікы знаме, же то было 55 жытелів), но і так ся нам треба надіяти, же при дальшім списованю людей жытелі села найдуть свою ідентічность, бо і сам староста села повів, же у селі ся до днешнього дня утримують традиції русиньского фолклору як і факт, же в селі ся бісідує по русиньскы. **Єднозначні не приймам твердженя представителів сусідных сел, же русинщіна є лем єден з діялектів словеньского языка. І днеська ся тримам выроку Л. Штура, котрый узнавать єдинечность і жывотасхопность русиньского языка. Не можете з нас Руснаків зробити Словаків, а тым напомагаты процесу асімілації, повів староста села.**

▲ *Школярі Ш.Ястрабя по выступі на юбілею свого села.*

Церьковный жывот в селі

Віруючі в селі суть преважні ґрекокатоликами. Богослужбы і церьковны свята ся одбывають в церькви, яку в селі высвятив ґрекокатолицькый єпіскоп Ґриґорій Тарковіч, котрый быв од року 1818 на челі новозрядженого ґрекокатолицького єпіскопства в Пряшові. Смутный факт є лем в тім, же в церькви ся обряд не одбывать по церьковнославяньскы але по словеньскы!

▲ *Русины зо Серьбска при гуморнім танці на недавнім фестівалі в Ш. Ястрабю.*

З історії школства в селі

На тоту тему єм бісідовала з діректорков Основной і Матерьской школы (школы суть споєны) **Мґр. Аннов Ґуляшовов**.

Розвиток основной наукы в селі быв узко споєный із церьковльов. Церьковны канторы были і першыма учітелями. Першый письмовый документ о зачатках орґанізованого школства в Шарішскім Ястрябю походить з 1892 р. Першым ініціатором сістематічного учіня азбукы-чітаня і писаня быв священик Андрій Ґай мл., котрому ся подарило пересвідчіти жытелів села о потребі выбудованя школы. Бо тогды ся учіло по домах жытелів села. Школа была поставена в році 1898 а была деревяна. Зо зачатку были у школі проблемы, бо не было кваліфікованого учітеля. Велика зміна настала у 1923 році, кедь через конкурз на школу наступив Андрій Митник, абсолвент Ґрекокатолицькой учітельской семінарії у Пряшові. Він із повнов одповідностьов ся хопив свойой роботы. Од 1918 до 1921 р. ся у селі учіло по русиньскы а од 1921 до року 1932 по словеньскы. Материньскый язык ся учів лем 4 годины за тыждень. Од 1949 року ся в селі вымінило много учітелів. У 1978 році про малу кількость дітей у селі школа была зрушена. О 10 років пізніше была школа зреконштруована і знова открыта. В сучастній добі ся у селі находить 9–класны основна школа споєна з Матерьсков школов. До школы кажде рано возять автобусы діточкы і зо сусідніх сел – з Дюрковой, Высланкы, і Пустого Поля.

Як повіла діректорка школы, в школі ся учіть по словеньскы, але на желаня дакотрых родичів, про спестріня выукы вжываме русиньскый Букварь і Чітанку од Мґр.Яна Гриба, выданы Русиньсков обродов. То є шумна перспектіва до будучна нас Русинів.

Сілвія Лисінова

Публікаця о Сулині

Кінцом минулого року (2005) вышла реґіонална публікація Сулин. Ей автором є ПгДр. Михал Мурцко, Др. Мґр. Моніка Павелчікова і Мґр. Міраслав Штевік. Книжка мать 100 стран і вышла в словеньскім языку. Основну роботу над публікаційов зробив М. Мурцко. Книжка Сулин мать класічну штруктуру. Окрем вступного слова старосткы Сулина Анны Гіляковой, мапы Сулина, наслідують части о природных условях Сулинка, старшой історії села, дружстві, школі, гасичах, вызнамных особностях села, памятках, геральдічных сімболах і о жытелях села в обох войнах. Наконець є словеньске і анґліцьке резуме і список архівів і літературы, з котрых были черпаны інформації в публікації. Не хыбує і фотодокументація на кінці книжкы, але і в тексті. В тексті суть і ксерокопії архівных документів. Барз цінна є фотоґрафія на 39 ст. з навщівы пряшівского помічного єпіскопа Монс. ТгДр. Василя Гопка в Сулині в 1972 році. Добрый є і текст, де авторы наводять хімічный склад мінералной воды Сулинкы (Сулинка: П-1, П-2, Ца-1, Ца-2 і жрідла МЦ-1 Йоганус) вєдно з фотоґрафіями фляшок, в котрых теперь експедують мінералну воду Сулинка.

Треба ту іщі навести, же Сулин выник як Малый Сулин в році 1600 а Великый Сулин в 1616 р., але річка Сулин ся уж в 1364 р. споминать в документі краля Людовіта І. – донації Старой Любовні.

Треба тоту анотовану книжку похвалити і за то, же є в ній розсяглый опис жывота (етноґрафії) села – бываня його жытельства, стравы, обліканя, звыків і обычаїв. Не хыблять і фотоґрафії парадных кроїв в селі.

Анотована книжка вышла з фінанчнов підпоров Міністерства культуры СР в Братіславі.

Вірю, же будуть ся ньов інтересовати вшыткы, котрым є історія Русинів в нашых селах дорога і близка.

Мґр. Андрій Капута

Енціклопедія о Підкарпатьскій Русі

З пера доктора історічных наук Івана Попа ся доставать ку читателям 2. выданя Енціклопедії о Підкарпатьскій Русі, котра доповнює перше выданя енціклопедії выданой в році 2001.

Нова енціклопедія была выдрукована перед двома місяцями в Ужгороді. Вышла на 311 сторонках. Єй інтересна і цінна історічна текстова часть є доповнена богатыма і цінныма документами, фотодокументами вызнамных людей Підкарпатя. В екціклопедії найдеме многы історічны факты, документы, інформації, котры конкретно приближує ціле єство, яке є споєне зо жывотом Русинів на Підкарпатю в минулости. Енціклопедія є писана по руськы а під окремыма геслами суть, окрем іншого, уведжены автобіоґрафії сучасных представителів русиньского народностного жывота на Словеньску. Ціна енціклопедії є 400.- Ск. Дальшы інформації в редакції Інфо Русина.

Петро Крайняк мол.

На родный поріг ся не забывать, хоць го уж давно ніт...

Старина, Остружниця, Смольник, Дара, Звала, Велика Поляна, Руське – то суть нашы русиньскы села, котры бы сьте дарьмо глядали днесь на мапі Словеньской републікы. Не суть там уж высше двадцять років. Ніт їх на мапі, ніт сел на землі, ніт хыжок і їх порогів, ніт церькви... Упали за жертву выбудованя Стариньской водной преграды. А што судьба людей тых сел? Многы з них, главні тоты зо старшой ґенерації уж повмерали. Не знесли біль за своїм родным. Бо як ся гварить – старый стром ся тяжко уйме в іншій землі. Многы ся выселили до Снины, Гуменного, просто по цілім бывшім Чеськословеньску. Розышли ся родины, сусідове, камаратя, знамы... Но многы з них і на чуджіх місцях не забывають на своє родне село. А не єден з них то давать знати розмаїтыма способами. Наприклад **Юрко Харитун**, родак з Остружниці, русиньскый писатель, педаґоґ і активіста, хоць уж дого жыє в Кежмарку, на своє село ниґда не забуде. Потверджує то у своїй активній творчости як збиратель фолклору (выдав збірник співанок ***Краю мій рідный***, де суть тексты з нотами співанок, котры записав в бывшых селах Стариньской долины). І його поетічна збірка ***Гуслі з явора*** одзеркалює траґедію людей Стариньской долины, публікує многы і іншы жанры народнодной словесности зо свого родного села. Академічный малярь **Андрій Смоляк** і його брат **Міро**, котры суть знамыма ґалерістами (Ґалерія МІРО є в Снині, в Братіславі, в Празі нелем на Словеньску, але і за границями, суть тыж родаками зо затопленого села Старина. Андрій є і знамым орґанізатором меджінародных вытварных малярьскых пленерів, закладательом приватной школы в Снині, орґанізатором літніх таборів і многых іншых культурно–сполоченьскых акцій. Знама є і родина **Михала Гудака**, родака з Руського, котрого сын **Михал** є знамым і популярным модератором а другый **Серґей,** герцьом в Театрі Александра Духновіча в Пряшові. Родачков з Руського є і **Марія Ґірова**, бывша председкыня Окресной орґанізації РОС у Снині і закладателька ФҐ Дубравка, русиньска активістка, але і активна авторка патріотічной русиньской поезії і іншых жанрів, котры публікує в русиньскій пресі. В селі Остружниця ся народила і писателька **Анна Галґашова,** авторка книжкы **Стружницькыма пішниками** і многы іншы Русины, котры не забывають на своє родне гніздо, на свій родный поріг. О тім свідчать і многы стрічі родаків на тых місцях, де даколи стояло їх село. Єдна така ся одбыла недавно на хотарі бывшого села Руське, де ся його родаці зачали сходити уж од 7. юла т. р. Зышли ся уж шіснацятый раз вдяка сполоченству ЛПУС в Руськім з центром в Снині. Цілы два вікендовы дні (7. – 8. юла 2006) мали богатый культурный і шпортовый проґрам. Волейбаловый турнай зачав найперше. Грало 8 дружстев од нас, з Польска і з Україны. О забаву і вшелиякы змаганя мали постарано і діти. П. Васко, родак теперь жыючій на Мораві выдумав про дітвору змаганя в перекладаню слов і выразів зо словеньского до русиньского языка. Найліпшов ся указала Наташа Коцьова, котра знала скоро вшыткы слова. Правда помагали при тім і родичі, родина і знамы. Дорослы ся забавляли на двоє. Хлопи шмаряли клатами, ту выграв Михал Качур. А бабы шмаряли валками на тісто. В тій шпеціфічній дісціпліні была найліпша Анна Сивакова. Вечеры пережывали при забаві і освіжіню, в споминаню на давны часы і в щірій дебаті.

– ак –

Осиф Ялч

Якы мы Русины, якы сьме мы люде?

На русиньскых фестівалах і на сцені
звеме ся гордо – пышно Русинами,
але із своїма дітми дома, меджі народом,
по русиньскы не бісідуєме ани нагодов.
Кебы сьме собі родну матірь і вітця важыли,
на свою бісіду бы сьме так скоро не забыли.
Отець із Крушынце, мати з Шеметковець,
але з языками мелють як з вшелияковець.
Што кебы отець Духновіч а і з Павловічом
зробили так з свойов материньсков речов?
Ниґда бы їм не забыли чесны Русины за болі,
главні їх родны людкове зо Свидника і Тополі.
І ту тыж виджу тото старе знаме,
же обертаня ґероків платить ші надале,
бо даколи такы люде, хоць лем за функцію,
забудуть на родну груду і на фамелію.
Такым людьом єдно, хто о них што повість,
бо они не мають почливість ни совість.
Правда, же не вшыткы, то бы была біда,
ганьбиско про отця, діда і прадіда.
Пословиця: Радше честь, як волів шість,
є давно за нами, лем кедь будеме панами,
з добрі плаченов функційов аі тітулами,
легше забудеме, же сьме Русинами.
Подакотры забываме дость скоро і часто,
же тітулы і функції не суть вшытко злато,
мати добре сердце і на місці душу,
то значіть здобыти ту ціну найвысшу.
Як молодшым, так і старшым
не забудьме все почливость дати,
лем так ся научіме єден другого бечаловати,
не будеме дома, в світі мы ціну страчати.
Не забудьме, хто сьме і якы сьме люде,
бо як чорт так анґел на то не забуде.
Кебы сьме мы при тім вшыткім лем кус меркували,
та бы сьме мы себе самых не затайовали.
Приклад собі берьме з нашых старых предків,
котры тяжко жыли за прастарых віків.
Важыли сі вшыткы своє родне слово,
ці то было дома, ці за велькым морьом.
Они ся за родный язык ниґда не ганьбили,
часто ся за нього і в церькви молили.
Молили ся они і за вельков млаков,
жебы Панбіг жегнав вшыткым їх родаком.
Ці жыли в Канаді, або у Белґії,
зоставали вірны русиньскій родині.
Пришов час найвышый, треба штось робити,
Кедь маленькым русинятам хочеме штось зохабити...

Псалм царя Давіда
(Звіршовав Осиф Кудзей)

Щастливый, хто не рпистане
на безчестных рады
і на грішшну путь не стане
з лютыма не сяде.
Його думкы, його воля,
як вночі так водне
Бога глядають і молять
в законі Господнім.

Тот чоловік повный красы,
як стром коло воды –
не сохне, но в каждім часі
все приношать плоды.
Листя з нього не одпаде,
все буде родити,
та честного буде всягды
щастя провадити.

Но грішници, безбожници
зазнають лем біду –
як порох на вітрі зникнуть,
пропадуть без сліду
і не станут собі вєдно
з добрыма на суді,
не перейдуть к
справедливым
злы, безчестны люди.

Бо провалить ся під нима
їх грішна дорога,
на ній ділами грішныма
ображали Бога.
А вірникови свойому
Господь веде ногу
і світлу укаже йому
до раю дорогу.

Осиф Кудзей

Правдива любов

Одкы ся правдива любов
взяла?
Як ся на тот грішный світ
дістала?
з неба была засіяна
І кровавым потом поливана.

На Ґолґоті было єй коріня,
там ся з ньой зродило
одпущіня.
Любов злобу переможе,
бо жрідлом любви є сердце
боже.

Із Божого сердця ся
розливать
любов доконала, не
фальшыва
жывотворна, безконечна,
любов, котра справды є
сердечна.

Розливать ся як по доджі
ріка
і щастливым робить
чоловіка,
наповнює сердця людей,
клопкать на воротка
каждых грудей.

Хто не впустить тоту
любов дале,
того сердце не є доконале –
выхолодне, камяніє,
бо го Божа любов не загріє.

Тому, хто ся блукать як
овечка,
влій, Господи, любов до
сердечка;
любов є лік а ты Лікарь,
любвов лічіш сердце
чоловіка.

О святім храмі

Першый храм зробив
Соломон
у Старім завіті,
в Новім ся уж будовали
храмы в цілім світі.

І нашы предкы – Русины
Бога в чести мали,
з дерева, каміня, глины
церькви будовали.

Кедь під тоту Божу стріху
входиш, сестро, брате,
вызуй ся зо своїх гріхів,
бо то місце святе!

Облечіня ненависти
охаб за дверями,
облеч собі покій Хрістів,
бо єсь в святім храмі!

Ту ся гнів, ненавість, злоба
вношати не може,
ту пан і раб рівны оба,
ту обыстя Боже!

З любвов в сердці все
покірно
мольме ся в тім храмі,
і Господу служме вірно
вшыткыма думками!

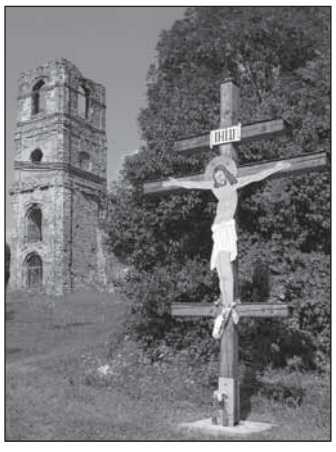

Бо ту скрыта мудрость
ціла
в Святім Божім Слові,
ту мы їме з його тіла,
пєме з його крови.

Жывый Бог приходить в
чаші
через царьскы дверьці,
зробме му храм в души
нашій,
най нам бывать в сердці.

Меланія Германова

Мамко, чом плачете?

– Што вам, мамко, чом
плачете?
Дайте мі молочка.
– Ой, дітино, пішла з двора
наша коровочка.

– Взяли паны, жебы могли
у розкошах жыти,
што будеме без коровы
семеро робити?..

– Та ші маме куркы, козу...
даяк прожыєме,
паця собі задусиме,
з голоду не вмреме.

– Ніт, дітино,
екзекутор списав
з тым фінанцом, што быв з
няньком
вшытко од нас забрав.

– Та не плачте, люба мамко,
нянько нам заробить.
– Ой, дітино, не є нянька,
у Кошыцях сидить...

Бодай тот рік 35–ый
пропав уж навікы
і вы, панове
а і вашы діти...

www.rusyn.sk

Петро Ялч

Медвідь

Хавкать медвідь, подрімкує, чекать на заяця,
коли сповнить обіцянку – дасть му злате паця.
– Гей, медвідю, ты бортаку, я ті сповню інше,
але мусиш зо мнов іти за носом напіше!

Так обоме блудять лісом, медвідь ся уж грозить,
бо му дошло до розуму, – заяц ня за ніс водить!
– Слухай, братку, повіч правду, де маш тото паця,
не будеш ня ты дурити, док єм в лісі владця!

А так заяць глядать слова, як не циґанити,
як сі теперь у бурмила скору захранити.
– Слухай, медвідь, підеш лісом, зайдеш до валала,
там на тебе в єднім дворі чекать сама хвала.

– Давай позір, де завиташ, не каждый тя звитать,
як ся гварить, так і платить, всяды інше смітя!
А так медвідь натішеный не так ся радує,
ани не стиг подумати, же штось за тым буде.

Вбігнув рівно, за намыслом, до першого двора,
де го брыдко поколола рогата корова.
Ші го псиска покусали, як го з двора гнали,
не дочкав ся медведиско хвалы ани дарів.

– Я хотів лем злате паця, што мі правом патрить.
– На то забудь, дарможрачу, най тя хмара скантрить,
а заяця од нас поздрав, же тя шумні дістав,
не вірь веце глупым слюбам, ани ясным звіздам!

Когут на пекачу...

У курнику, за стаєнков, жыють собі куркы,
вартує їх пышный когут, мать він з нима мукы.
Десять курок выпіреных дыхати му не дасть,
кажда хоче дашто друге а то є так не раз.

Сеґінь когут, мать він біду, ші лем буде мати,
кедь ві рады уж од теперь не годен сі дати.
Єдна курка другу грішыть, третя ся лем сміє,
же ці бідняк дашто зробить а ці з ганьбы дійде.

Вышло сонце, іде рано, когут кікірікать,
зобудив він вшыткы куркы тай од страху втікать.
Плаче бідням на самоті, слыза слызу їмать,
у курнику стратив слово, уж не кікірікать.
Десять курок без когута ужывать жывота,
Когут скінчів на пекачу, така то робота...
– А вы, куркы, кісасонкы, другу на ся скору,
бо од завтра до курника приде новый когут!

Што то за паробок

Што то за корова, котра не мать дзвінок,
якый то паробок, што ся ганьбить дівок.
На музиці сидить коло паліночкы,
несміло позерать на шумны дівочкы.

– Молодый шугаю, гибай танцьовати,
Кідь даколи хочеш фраїрочку мати!
– Дівчата, дівчата, подьме до карічкы,
най ся розтанціють доєдны чіжмічкы!

– Молоденькы рочкы створены про танець,
кідь будеш ганьбливый на оцет останеш!
– Іване, Іване, теперь ся нам любиш,
кедь ся на музиці з нами в танці крутиш!

– Паліночку охаб, то про старых хлопів,
але собі приведь фраїрочку домів.
– Молоде дівчатко будеш любовати,
най родиче можуть сварьбу рыхтовати.

Люди гварять...

Люди гварять єдно, але роблять друге,
– Мила моя, душо моя, што лем з того буде!
– Дали нас довєдна, теперь розгваряють,
стары бабы по вечарах роботы не мають!

– Фалошны языкы, біда бы вас била,
бо про ваше пльоткованя плаче моя мила!
– Прежалостні плаче, ручкы заламує;
ідь мі з драгы, ты бетяру, кідь ня не любюєш!

– Не давай , ты мила, на другы языкы,
бо за нашым любованьом зробиш жаль великый!
– Шкода, боже, шкода, мого любованя,
кідь ті ближшы чуджі люде, зостань собі сама!

Aj povesti patria k dejinám Podkarpatskej Rusi

STATOČNÝ RUSÍN

Bolo to veľmi dávno na Podkarpatskej Rusi. Na vysokom kopci sa vypínal kamenný hrad. Krajine vládol istý rytier so svojou ženou kňažnou. Bola zima. Sedeli vo vykúrenej izbe. Rytier si odrazu zmyslel, že pôjde na poľovačku. Kňažná ho od toho odhovárala, že vonku je mráz. Tvrdohlavý rytier si dal zavolať verného sluhu, hájnika Rusína. Také bolo aj jeho meno. Vzal hájnickú sekeru, rytier svoj dlhý meč a vykročili k lesom. Po chvíli sa v hore objavil obrovský medveď. Z boku zaútočil na rytiera a zahryzol sa mu do pleca. Pomoc!.., volal pán hradu na svojho sluhu Rusína. Hájnik sa s hnevom pozrel na hnedočerveného medveďa. Schmatol sekeru a zúrivého medveďa ňou ovalil rovno po hlave. Medveď, kráľ podkarpatských lesov, zareval a zvalil sa na zem. Žiaľ, skonal aj nebojácny rytier. Smutný Rusín zvesť o smrti svojho pána oznámil jeho žene. Tá ho ale z hradu vyhnala. Rozkázala, aby si postavil domček na mieste, kde skonal jej manžel. Hájnik Rusín bol poslušný človek. Odišiel spolu so ženou Annou a deťmi. Na mieste skonu pána hradu si spolu postavili domček. Vyrúbal kus lesa na obilie. Roky utekali ako voda. Deti vyrástli. Postavili si svoje domčeky, poženili sa. Pribudli aj priatelia. Tí si tiež poveďľa postavili svoje domčeky. Žili svorne, hoci skromne.

Hradný pisár do kroniky kraja na Podkarpatskej Rusi napísal: „Pod našim hradom vznikla nová dedina, na ktorej starostuje Rusín, Rusín hájnik Podkarpatského hradu.“. Po čase drevenú dedinku navštívila sama pani hradu kňažná Anna. S Rusínom sa milo porozprávala, pochválila hájnika a nakoniec ho bohato odmenila za a odišla na hrad.

Reprodukcia:
Emil Minďás s manželkou,
Spišská Nová Ves

Poznámka autorov: Prastarú rusínsku povesť ponúkla svojim žiakom učebnica Vlastivedy, ktorá vyšla pred 86 rokmi v Prešove. Obraz pre povesť nakreslil autor pod písmenami A.P. A ešte niečo. Postava kráľa podkarpatských lesov - hnedočerveného medveďa je zhodná s oficiálnym znakom (erbom) Rusínov na Slovensku. Obraz a povesť si zaslúži našu pozornosť. Oživme si rusínske povesti, lebo môžu byť základnou inšpiráciu hrdosti Rusínov na Slovensku.

Перша путь народів і народности в Тячеві

В 13–тісячовім місті Тячів на Закарпатській Україні ся 15. юла т. р. одбыла історічна перша Путь народів і народности, котру зорґанізовав ґрекокатолицькый священик Петро Криницькый, якый в сучасности робить на Україні, як місіонарь. Завдякы його орґанізачній роботі і сполупраці з далшыма жертвенныма добродителями ся подарило дати до великой громады віруючіх, котры бісідують по русиньскы, україньскы, румуньскы, мадярьскы, польскы, чеськы, німецькы і руськы. Представителі тых народів жыючіх на теріторії бывшой Підкарпатьской Русі, котра даколи належала ку Чеськословеньску, привитали меджі собов і ґрекокатоликів з Карпатьского Евроріґону – Словеньска, Польска, Румуньска, Мадярьска і Чеськой републікы.

Свята путь ся зачала молитвов і співом ку Святому Духу з просьбами в языку вшыткых участных народів. Молитвенный праздник скрашльовали своїм співом ґрекокатолицькы хоры з Пряшова, Кошыць і Стропкова, але і наша знама співачка русиньскых народных і одпустовых співанок Анна Сервіцька. При представльованю окремых народів за Русинів выступив о. Архідіякон Маріан Медвідь, родак з Меджілаборець, котрый уж довше робить душпастыря на Підкарпатю в єпіскопскій курії Мукачевской єпархії. По молитві Акатіста – тыж в споминаных языках – і сполочного святого ружанця ся путници припоїли до молитвы за одпущіня уражок запричіненых іншым народам і народностям а тыж за способность одпустити кривды ущедрены од іншых народів. Перед вечером ся на пространстві бывшого цінтеря, де ся ціла святость одбывала, одправляла святочна Архієрейска св. літурґія, котру з притомныма священиками служыв Й. Е. Владыка Монс. Мілан Шашік, апостольскый адміністратор Мукачевской ґрекокатолицькой єпархії. В літурґічнім просторі доміновав нововыбудованый деревяный алтанок, котрый вєдно з малым деревяным храмом быв выбудованый якраз про тоты стрічі лем т. р. По літурґії слідовала свічкова маніфестація по улицях Тячева а завершіньом быв концерт хорів на містьскім амфітеатрі, де не хыбував і огньострой.

У неділю путници зо Словеньска были при посвячіню деревяного ґрекокатолицького храму св, Кіріла і Мефодія в горьскім селі Вільхівскы Лазы, яке є в тячевскім окресі.

Про многых гостів споза границь Підкарпатя была тота навщіва Мукачівской єпархії першов можностьов спознати жывот тяжко скушаной ґрекокатолицькой церькви на тій теріторії, котра по добі тоталіты і атеістічного діктованя може і наперек многым проблемам наповно розвивати свою духовну роботу. В сучасности з цілой кількости районі 1 250 000 жытелів, мать Мукачівска єпархія коло 350 000 ґрекокатолицькых віруючіх. О. П. Криницькый уж теперь позывать на другый річник Пути народів і народности, котра бы мала быти на тім самім місці в юлі 2007.

Петро Крайняк, мол.

▲ *Свята путь ся зачала молитвов і співом ку Святому Духу з просьбами в языку вшыткых участных народів.*

▲ *На бывшім цінтері ся одбывала Архієрейска св. літурґія.*

▲ *Заставкы з русиньскым ербом свідчать о богатій участи Русинів на історічно першій пути народів і народности.*

4. річник шпортово-культурного дня і 3. річник меморіялу Яна Караффы у Высланці

23.7.2006 р. ся у Высланці одбыла прекрасна ослава. Уж од 10–ой години рана Высланчане могли видіти фотбаловый турнай на почесть вызнамного жытеля села Яна Карафу. Од 16.години ся зачав богатый культурный проґрам. Цілов Высланков ся озывав спів, музика і танець. Народный розповідач Йожко Йожка своїм гуморным словом забавляв публіку і наводив приємну, веселу недільну атмосферу. Добрі ся ту чули як домашні, так і вшыткы, котры пришли і з далшой околиці. В розмаїтім культурнім проґрамі выступила і наша русиньска „суперстар" Марія Мачошкова, але і домашнє співацьке дуо – сестры Марта і Юлія Ліхварчіковы. Меджі фолклорныма ґрупами не хыбила ФҐ Поляна з Орябины, ФҐ Кычера з Якубян і ФК Раславічан з Раславіц. Традічны ославы ся выдарили з каждого боку. Не чудо, бо їх мали в руках скушены орґанізаторы з обчаньского здружіня Наша Высланка і любовяньскы сполуорґанізаторы з Освітового центра. Одходячі люде ся уж теперь тішать на дальшы річникы так вызначной акції і вірять, же ся буде в такім духу дале продовжовати.

OBČIANSKE ZDRUŽENIE Naša Vislanka

С. Лисінова

Миколай Ксеняк

Дротарьйова лінива жена

(2.часть)

-Чом? Ці не стачіли два тыждні одлукы?
- І я думам, же стачіли, нечекано підпорила Марька Івана.Я го люблю, я піду за…
- То є миле од тебе, дівко моя, але як довго він буде засліпеный твойов красов? Кедь з такой ласкы вытерезвіє, буде тя і потім обскаковати? Што кедь му поволять нервы і тя за лінивость зачне бити?
- То ниґда, зась встав дротарь. Як вам дашто таке могло на розум зыйти?
– Іванку, не маме причіну тобі не вірити. Але наперек тому мы зо женов твердо стоїме на своїм.
- На чім твердо стоїте?
- Покы вам зо женов даме вам своє пожегнаня, мусиш іщі раз од нас холем на три тыждні одыйти і іщі раз вшытко зважыти…жебы єсь не обановав і нас зо свого нещастя не обвиньовав.
– Боїме ся, Іванку, же з ньов ани тыждень не вытримеш ...
Хоць Іван протестовав, родиче не попустили. Мусив ся побрати сам до світа і зась його любость скушать довга одлука. Барз помалы ся му тягали дні а іщі помалше зимушні ночі. Цілый час го трапило, ці Марька го не розлюбить, ці даякый паробок го не выпередить, ці родиче не одступять од слова. І чуджі люде збачіли, же го штось грызе і ся го звідовали, чом є такый смутный і до себе понуреный. Раховав, як іщі довго трапезы буде в собі носити. Довгый час собі коротив і тым, же зачав Марьці перстень майстровати.
- Буде найкрасшый! І очко до нього вложу. Ани єдна кральовна такый іщі не носила!
По сердечнім звитаню ся Іван родичів опросив, де Марька?
- Спить. Як і каждый божый день. Мы уж і худобу накормили, подоїли, пораїли, а она ся вывалює в перинах. А ты Іванку, як єсь ся роздумав?
- Милы родиче, ани розлука нич не змінила. Я Марьку барз люблю і прошу вас на колінах перед святым образом, дайте мі єй за жену.
- Не будеш ся каяти?- плаче ґаздыня.
- То дефінітівно?- чудує ся ґазда.
- Уж дефінітівно - без завагання выпалив із себе дротарь.
В тім моменті ся з передньой хыжы отворили двері, на порозі ся зявила в цілій своїй красі розоспата Марія з усмівом на румяных личках.
- Витай, мій Іванку. Чула єм твої слова. Я щастна!
Пришла ку ньому, поціловала го на чело. І Іван ся одважыв і поціловав єй на личко.
- Мамко, няньку, красно вас просиме, дайте нам уж своє благословіня.
Видно было, же родиче таке скоре розмотаня того клубятка не чекали і здало ся, же суть заскочены.
- Не вагайте, мамко, няньку, -потягнув майстер Марьку за руку і обоє клякли перед родичів.
- Присягам перед вами і святым образом, же до смерти буду любити Марьку, ниґда єй не одшмарю і ниґда єй не вдарю. Пожегнайте нашу чісту ласку.
– Іванку, зо слызами ся зась звідує ґаздыня,- і з тыма хыбами єй береш?
- Беру!
По тых словах матірь зняла зо стіны образ святой Марії,вернула ся ку клячачім молодым.
- Во імя Отца і Сына і святого Духа. Давам вам, діткы дорогы, материньске пожегнаня. Най вас порозуміня і щастя провадить жывотом.
І ґазда ся придав-дав їм своє благословіня до нового жывота. Молоды поціловали родичів а Іван выбрав з кешені в одлуці змайстрованый перстень, взяв Марьку за руку і надів єй го на палець.
- О, якый красный. А очко грать вшыткыма фарбами дугы. Кілько тя стояв?
- Я го сам зробив. Про тебе, Марько моя.
- Ты таке чудо доказав?
- Про тебе вшытко.
І зачали ся приправы на свадьбу. Свадьба была парадна і богата….
Іванова мама ся на навщіву добрі приправила, хыжу выбілила, вшытко помыла, вычістила, вызамітала, їдло наварила, напекла...
По привитаню і першых любезных словах поукладали привезене, ани то якось не збачіли як ся зотмило. Ку вечері невіста сіла собі за стіл і сидить. Мати і Іван єй обслугують а она нич, лем їсть і думать собі: Мам обслугу, красну хыжу і доброго мужа, котрый за мене вшытко поробить дома, на дворі і в полю. Ой добрі єм ся выдала. Мама, кедь тото виділа, та собі подулала, же то може драга єй так страпила.
Рано Іван і матірь, як і вшыткы порядны ґаздове і ґаздыні, завчасу встали, статок накормили. Іван стайню вычістив, матірь коровы подоїла, наварила а Марька собі спить. Сын з матіьов фрыштыкують а невіста ся в постелі вывалює.
- Іванку мій, барз єм рада, же єсь ся оженив і красну жену єсь собі выбрав, але якось довго спить.
- Она є така од маленька.
– Ту, сыну, кедь хочеме выжыти, та сам знаш, же без твердой роботы вас обох нич не докажеме. Мусить ся і она до роботы...
Добрі, мамко, мате правду. Договарю днесь своїй жені, высвітлю єй...
На другый день ся нич не змінило:сонце уж высоко, Іван з мамов на полю зерно сушать, до снопів вяжуть, а Марька перед зеркалами ся малює а робота…Зас ани крижом солому не переложыла.
- Твоя Марька, Іване, неслухняча і невдячна. Цілу родину до загубы…
- Мамко моя, признам ся вам, я безрадный. І договарям єй і прошу, і вытыкам, а она-лем своє. І обіцяла мі встати, помагати, але фурт…
Порадьте мі, як тот зачарованый круг переторгнути, як єй принутити…
Сивенька мати з учутого посмутніла. Цілый день сынову трапезу в голові носила, загаду лущіла. Вечур ся сповіла сынови.
- Іванку, возьму сыр, масло, молоко і зайду ку Марті Барежковый.
- Ку старый ворожці? Не оповажте ся. Люде нас высміють!
- Піду.Марта многым добрі заворожыла. Може і нам зачарує…
- То буде ганьба!- повів Іван.
- А єй выліговання не є ганьба?
Мати рано перед одходом до ліса порадила сынови.
- Іване, іщі раз зретельно повіч своїй жені, най ся пустить до роботы. Кедь ні зажыє дашто неприємне.
Сын слухнув маму, пришов ку женіній постелі, поціловав Марьку.
- Моя любезна, мы ідеме по дерево. Вернеме ся аж вечур. Ты наварь, попрятай а вырайбай кошелі. Послухни ня, бо як ні, та будеш скламана.
Марька вытягла рукы спід перины, обняла мужа і до уха му пошептала.
- Ой! Іванку мій, постіль-то блаженость - і обернула ся на другый бік.
При накладаню дерева мама ся не стримала.
- Навщівила єм ворожылю і она мі..
- То сьте не мали..
- Мам, сыну, лік проти лінивости.
- То будуть лем даякы байкы.
- Увидиме.
Вечур ся Іван і мама вернули з ліса, зложыли привезене дерево і видять, же Марька зась спокійно сидить за столом, перед ньов зеркало а она собі щіточков обырвы чеше, помадов личка мастить, але робота жадна не зроблена.
- Добре слово єй зась не помогло. Завтра, сыну, зачнеме подля Бережковой.
Прелюбезна моя, їдло треба собі заслужыти. І про родину дашто хосен выконати.
Темна ніч допановала, кедь сонце ся указовало такой однесло солодке спаня. То уж наш ґазда і його мама встали, поробили, што ся жадало, наїли ся, запрягли. Перед одходом ся Іван вернув ку своїй жені.
- Твої облюбены пирогы тя чекають в кухні. Но не забудь моя люба, же і робота тя чекать...
- Прелюбезный мій, не росторгай мі солодкы дримоты. Уж ня охаб, най собі іщі…
Двері за Іваном ся заперли, колеса воза ся закрутили-новый день ся погнув до роботы. Сонце ся помаленькы на небо вытягло, многых зогріло і так ку горізонту ся побрало.
- Ого, голод пришов, засміяла ся Марька.- Я го раз-два зажену!
О! Якы добры, но як на вилку взяла пирог і ….де ся взяла, ту ся взяла чорна ворона і такой до пирога дзобла і проковтла. Выстрашена Марька лем слину пролыґнула, не знала што ся робить, ці ся єй привиджать? Бере другый пирог, несе го до уст і…зась налетіла ворона, дзобла до маслом помащеного пирога і…ніт го. Так ся выпорожнила ціла миска. Молодій ґаздыні ся не ушло нич.
- То ся мі сниє?-не вірить своїм очам.
А ковалі в жалудку кують, голова ся од голоду зачінать крутити,штось ю морочіть.
Мама з Іваном ся вернули з поля. Легко ся пересвідчіли, же молода ґаздыня ся ани єдной роботы не доткла, нихто єй нич не вытыкав. Вечур Іван позвав свою одпочінуту жену до кухні, жебы ся теплого наїла. Пришла, поздравкала ся, сіла собі ку свому танірику, перехрестила ся і вшыткы зачали їсти. Не стигла молода ґаздыня вложыти ложку до пахнячой стравы, уж присіла на стіл чорна ворона, вложыла дзобак до єй танірика і у воронячім карку забулькало. Марька ся не спамятала а танірик быв порожній. Іван з мамов їли як кебы ся нич не стало.
– То єм зошаліла? Выстрашыла ся молода. Але своє почутя не дала наяво.
- Ой! Ту і яйца, і сыр і ковбаска….і такой їй потекли слинкы.
Одкроїла фалат хліба, взяла яєчко…І зась: де ся взяла, ту ся взяла чорна ворона, дзобла до яєчка і ….щезла біла кулька. Марька знервозніла, а голод єй надіріґовав руку, она быстро схватила ковбасу, іщі быстріше давать до уст…Лемже чорна ворона єй выпередила і проковтла лакотинку. А сыр з горночка уж сама ворона до горла спрятала. Не дала шанцу голодній невісті.
Розплакала ся Марька од скламаня і ганьбы. Сидить скормучена, плаче а голод в єй жалудку гурчіть, і очі їй сивов гмлов затягує. І одкысь здалека ся донесло тихе ехо.
- Їдло собі треба заслужыти! І про родину дашто хосенне зробити!
Задумала ся невіста, лущіла голос минулых днів. Поутерала слызы, встала і…
Сонце ся хылило за ліс і горы, кедь молодый ґазда з мамов ся вернули з поля. І вірили і не вірили своїм очам: на порозі їх чекать усмята Марька.
- Пришли сьте акурат, вечеря є наварена і хыжа позамітана, і окна вычіщены, перины переблечены, рушникы выпраны…. Іван не знав, як на тоту зміну зареаґовати, ці Марьку похвалити, ці затято мовчати. Нич з того не зробив. Підышов ку жені, усмяв ся і ніжно ю поціловав.
А матірь при доїню коров сынови повіла.
- Потвердило ся, же голод є великый пан!
На далшый день вчас рано по третім закукуріканю невіста ся нахылила над спячого Івана.
- Вставай! Є ту новый день, і погласкала го по тварі. -Подай мі руку і вєдно выкрочіме.
Уж ціла родина ся пустила до своїх повиностей: варили, прали, доїли, вєдно поляны грабали, снопы до воза накладали, бандуркы копали….
О місяць завитав сват зо сватков на навщіву. Марька свою маму і нянька зо слызами радости выціловала. Іван з мамов на стіл поставили вино, медовину, хліб, ковбасу,масло….
-Ічте! Дорогы нашы гості, драга вас істо і зморила Понукать їх Марька.
А гості ся лем чудують, єден на другого загадно позерать, бо нич таке дотеперь од свойой дівкы не виділи, ани в спаню не чекали. А днесь їх нелем привитала, але і вшыткых охотно з усмівом обслугує, без вызваня ґраты мыє і одкладать. А цалком їм дых выразило, як ся стали свідками того, як она без єдиного мукнутя сама встала і побрала ся коровы доїти. Так ся їх Марька взяла до роботы третій, четвертый день…
Раз вечур настала така хвілька, же Марька была лем зо свойов мамов і няньком.
- Дівко наша люба, шепче зведавый отець, признай ся нам честно, часто тя муж бив, покы з тебе лінивость…кым єсь ся так змінила?
- Барз тя Марько моя, катовав? Такой надпряла мати.
- Мамко моя і няньку, вірьте, ани руку на мене не двигнув, ани раз ня не ударив.
- Та чім він тя ку розуму привів і лінивость з тебе выгнав?
- Невидимов силов і ласков, усмяла ся дівка.
- Та предці ласков? Здыхла мати. Марько моя, одвалила єсь мі зо сердця тяжкый камінь.
На седмый день старый ґазда выголосив:
- Дякуєме вам, мила сватко, і вам молоды, за богате і щіре погощіня. Было то над очекованя. Завтра рано запряжеме і вернеме ся на свій ґрунт. Ні, дорогы, змылив єм ся. Вернеме ся на ваш пляц і на вашы маєткы, бо мы вшытко дали переписати на ваше мено, дівко моя і Іванку. Віриме, же го до добрых робітных і шпоровливых рук даваме. Дай вам Боже здравя, щастя і взаємне порозуміня. Дякуєме за сердечность і погощіня.
Щіро дяковали молоды за маєток, худобу і хыжы. Уж не мусив Іван крошьню рыхтовати, на заробкы ходити і по селах вандровати.

■ ■ ■

Приповідка написана подля росповіді Катарины Романяковой з румуньского Скеюша, котра теперь жыє в Хомутові – ЧР.

Милы діточкы, віриме, же надрукована приповідка з добрым кінцьом ся вам полюбила і же вам штось нового і поучного до вашого дітьского світа принесла. Як ся гварить,же лем тот не робить хыбы, што нич неробить. При той нагод вам хочеме до нового школьского року пожелети вельо успіхів, певной волі, холем такой як мала Марька, же преконала свою лінивость. Тримеме вам пальці і тішыме ся на далшу сполупрацу при рішіню задач, котры вам будеме друковати уж в слідуючім септембровім числі Інфор Русина.

Ваша редакція

V Karlových Varoch uspel slovenský režisér Marko Škop

Karlove Vary sú vyčačkané mesto, ktoré ovládli ruskí podnikatelia. Počas festivalu bol v jeho uliciach plagát s fotografiou z vášho filmu a na nej bol pán Lazorík, šarišský etnograf, zapálený ochranca národných tradícií. Vnímali ste to ako pokračovanie Iných svetov?

"Áno, a to by z globalizácie ešte nebolo všetko. Keď nám zavolali, že dostaneme ceny, uvedomili sme si, že si ich nemáme v čom prevziať. Povedali sme si, chlapi, to by chcelo nejaké etno. Šli sme do Tesca a kúpili sme si bangladéšske saká za sedemsto korún na jedno použitie. Byť v takom oblečení a hovoriť pritom po šarišsky, to sa nám zdalo ako celkom dobrá performance."

Keď ste svoj film uvádzali v kine, prekladateľku do angličtiny ste svojou šarištinou trochu potrápili. Čo vás to napadlo?

"V sále sa zle dýchalo, tak som povedal: Bars horúco. Chvíľu zostalo ticho, tak jej to kameraman Janko Meliš preložil do češtiny. Bola trochu strojená, nevedela rýchlo reagovať, takže skvelo zapadala do našej hry. Ešte sme ju nechali preložiť požehnanie, ktoré sa na východe zvykne hovoriť: Naj vas tak toten film žehná, jak z neba rosa lecie. Potrápila sa trochu, ale divákov to osviežilo a myslím si, že aj naladilo na film."

Dnes už snáď nie je téma, ktorú by divák nevedel prečítať. Globalizácia postupuje, veci sú univerzálnejšie. V čom zostáva Šariš špecifický?

"Je to jeden z posledných kútov Európskej únie, kde sa ešte žije naozaj inak. Myslím si, že je hranicou medzi individualizmom a racionalizmom západu a expresivitou východu. Možno tu majú ľudia silnejšie predsudky, ale zároveň sú aj otvorenejší, hravejší a čistejší."

A čo filmári? Môže dnes existovať lokálny režisér?

"Vždy som si myslel, že ním som. Nedávno som bol doma na workshope, kde nás, dokumentaristov, učili pracovať medzinárodne. Už tam na môj film dobre reagovali zahraniční producenti, asi je v ňom naozaj niečo aktuálne. Hovorí o tom, že žijeme v globálnej dedine a že nás tak trochu prekrýva televízny svet, ktorý má tendenciu spratať všetko na jednu úroveň. Tomu rozumieme všetci, lebo svetielkujúce obrazovky máme v domácnosti všade."

Čo to pre dokumentaristu znamená, pracovať univerzálne?

"Zahraniční producenti väčšinou chcú, aby mal film nejaký medzinárodný 'message'. Samozrejme, režiséra to obmedzuje, musí svoj film sploštiť, autorsky ubrať. V tom je to nebezpečenstvo, keď sa film nedá dofinancovať doma."

Riaditeľ festivalu Jeden svět Igor Blaževič hovorí, že základom súčasného dokumentu je spoločenská a politická angažovanosť. Súhlasíte?

"To platí najmä pre filmy zo Západu. Nie je náhoda, že holandskí a nemeckí filmári nakrúcajú o vojne v iných častiach sveta, lebo doma akoby nemali o čom nakrúcať. Ľudia tam žijú vyprázdnené životy. Možnosťou je ešte obrátiť kameru na seba a nakrúcať angažované filmy o konzumnom svinstve. To robí napríklad Rakúšan Ulrich Seidl."

Čo priviedlo vás k nakrúteniu Iných svetov?

"Nechcel som angažovane hovoriť o konzume, ani vytvárať novú mytológiu o nejakom autentickom svete. Len som chcel zobraziť región, ktorý mám veľmi rád."

Vaši hrdinovia vám pomohli Šariš opísať tým, že odhalili svoje intímne svety. Čo im môže byť odmenou?

"Každý má nejaký dôvod, prečo vstupuje do dokumentu. Pre niekoho to bol ventil, pre iného vypadnutie zo stereotypu. Pán Lazorík, výnimočný človek, bol určite rád, že konečne bude počuť jeho hlas, lebo doteraz ho médiá ignorovali. Je skvelé, že spolu dokázali ľudí v kine rozosmiať aj dojať."

KRISTÍNA KÚDELOVÁ, Karlove Vary

Šarišania sú hravejší a čistejší

Diváci na karlovarskom festivale hodnotili filmy známkou - takmer ako v škole od jedna do štyri. Zaujímavá správa je, že najbližší a najlepší sa im zdal dokument. A skvelá správa je, že ten dokument je zo Slovenska. Vo filme Iné svety vystupuje skupina Šarišanov, medzi nimi Rusín, Róm, Židovka i etnograf, ktorý ochraňuje miestne tradície. Všetci sú originálni, no aj do ich autentického sveta zasahuje konzumný vek.
Na ich životoch režisér MARKO ŠKOP ukázal, ako sa v jednom malom regióne prelína lokálne s globálnym. Ani medzinárodná porota nezostala k takej téme necitlivá a v súťaži dokumentárnych filmov mu udelila Zvláštne uznanie. Zastihli sme ho krátko po tom, ako sa to dozvedel.

Главных протаґоністів філму о Осаднім позвав европосланець Ґаля на навщіву Бруселу

Недавна, уж четверта черезграніччна стріча жытелів Словеньска і Польска в Осаднім, на котрій ся першый раз зышли і гості з україньского Перечіна, буде одзеркаліньом документарного філму о селі.

Режісер Марко Шкоп ся у нім заподівать проблемом великой політікы в Европскім парламенті в порівнаню з малов політіков жытелів села на границі Европской унії. Меджі гостями недавной стрічі быв і посланець Европского парламенту Мілан Ґаля, котрый позвав главных героїв філму на навщіву Бруселу. Село Осадне мать много інтересности: кріпту вояків з 1. світовой войны, такого характеру єдину на Словеньску, турістічный ходник до Польска, котрого оправа была фінанцована з фондів ЕУ, служобні найстаршого старосту на Словеньску, котрый є на челі села уж 36 років і т. д.

А як ся зродила ідея награти документарный філм о Осаднім? „Потім, як єм докінчів ціловечірній документарный філм Іншы світы, котрый ся іщі все грать в словеньскых кінах, єм ся надумав зробити далшай іщі векшый документ о тім, як може вєдно комуніковати мале село на краю Европской унії зо шпічков европской політікы в Бруселі. Приятелька Ярка Сисакова з народностного маґазіну СТВ мі повіла о інтересностях, котры спознала в селі Осадне. Пришов єм ту і такой єм собі тото місце облюбив. Нашов єм ту много приємных людей – старосту Ладіслава Мікулашка, православного священика Петра Сороку. Зато, же днешня стріча є неповторителна, бо таке свято в Осаднім бывать кажды два рокы, зачали сьме з награваньом філму уж днесь. Дале будеме награвати в 2007 р., коли містны авторіты, значіть старосту і попа, возьмеме на екскурзію до Европского парламенту," прозрадив режісер Марко Шкоп. До Бруселу підуть на позваня европосланця Мілана Ґалю.

„Штораз веце чути, же Европска унія ся дотыкать і своїх пригранічных области. О тім свідчіть і інвестіція, котра пришла на перебудову ходника меджі Словеньском і Польском. Мам барз шумный естетічный і хрістіяньскый зажыток з Богослужеб і думам, же незмыселны войны на теріторії Европской унії істо до будучности уж скінчіли. Є то великым приносом про людей у тім краю, котры зазнали жертвы першой і другой світовой войны", повів европосланець.

–лоп–

InfoРусин. Vydáva Rusínska obroda na Slovensku za finančnej podpory MK SR. **Poverená funkciou šéfredaktorky**: Anna Kuzmiaková, redaktorka Silvia Lysinová. **Grafická úprava:** Róbert Vico. **Adresa redakcie**: Rusínska obroda, InfoRusín, Levočská 9, 080 01, Prešov. Tel.: 051/772 28 89, 051/748 27 75, 051/748 27 76, 0904 412 449, e-mail: rusinska.obroda@kryha.sk, toto číslo nájdete i na www.rusyn.sk. **Predplatné na rok:** 150,- Sk, do európskych štátov: 300,- Sk, do mimoeurópskych štátov 30 $, číslo účtu: 2660718084/1100. **Výroba**: ADIN, s. r. o., Prešov. **Registračné číslo**: MK SR 3158/2004. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciame. Publikujeme i názory, s ktorými nie vždy súhlasíme. Inzeráty, reklamy, sponzoring preberáme v redakcii Info Rusín, Prešov (budova Daňového úradu). Toto číslo vyšlo v náklade 2000 kusov.